

Rusya, 'yaptırım' listesini uzatıyor!

Türkiye'ye yönelik ekonomik ve ticari yaptırımlarda düğmeye basan Rusya, yeni yılla birlikte kapsamı genişletmeye hazırlanıyor

Rusya, savaş uçağının düşürülmesine misilleme olarak Türkiye'ye karşı uygulamaya koyacağını açıkladığı ekonomik ve ticari yaptırımlarda düğmeye bastı. Tarifersiz uçuşlar, tarım ürünleri ve sınır kontrollerinde ilk kısıtlama önlemlerini uygulamaya koyan Rusya'ya karşı, Türkiye de kozlarını tartıyor. Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek'in koordinasyonunda oluşturulan komisyon bir yandan Rusya'ya yönelik karşı yaptırımları gözden geçirirken bir yandan yaptırımların sektörlere olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde çalışmalarını sürdürüyor. /14

İLK ADIMDA NELER VAR?

- Türkiye'ye paket tur satışları ve charter seferleri yasaklandı.
- **Meyve-sebze ithalatına sınırlama kararı alındı.**
- TIR geçiş belgesi sayısı 8 binden 2 bine düşürüldü.
- **Limanlarda ve sınırlarda kontroller artırıldı.**
- Vizesiz seyahat 1 Ocak'tan itibaren askıya alınacak.
- **Tam yaptırım listesi yeni yılla birlikte açıklanacak.**

TARIMDA İKİ ÜLKE DE KAYBEDECEK

Uçak krizinden iki tarafta da en büyük darbeyi alacak sektörlerden biri **tarım** sektörü... 2014 itibarıyla ağırlıklı yaş meyve sebze olmak üzere Türkiye'nin Rusya'ya tarım ürünleri ihracatı 1 milyar 34 milyon dolar düzeyinde iken, bu ülkeden ithalatı, ağırlıklı tahıl olmak üzere 2.8

milyar dolar düzeyinde. Rusya aynı zamanda narenciyede Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı... Krizle birlikte bu ülkeye girişi engellenen yaş meyve sebze miktarının 190 bin ton civarında olduğu ve parasal değerinin 150 milyon doları bulduğu tahmin ediliyor.

ALİ EKBER YILDIRIM / 14

Uçak krizi iki ülke tarımına büyük darbe vuracak

Türkiye ile Rusya arasında yaşanan uçak krizi, en büyük darbeyi tarım sektörüne vuracak. İhracatçılar, ürünlerinin Rusya'ya sokulmaması nedeniyle daha şimdiden milyonlarca dolar zarara uğradı. Rusya'nın yaptırımlarına Türkiye'nin de aynı sertlikte yanıt vermesi durumunda Rusya'nın kaybının da yüksek olacağı belirtiliyor.

ALİ EKBER YILDIRIM - İZMİR

Türkiye'nin Suriye sınırında bir Rus uçağını düşürmesiyle iki ülke arasında başlayan kriz tarım sektörüne büyük darbe vurdu. Rusya Federasyonu'nun Türkiye'den ihraç edilen tarım ürünlerine fiili ambargo uygulaması büyük zarara yol açtı. Özellikle yaş sebze ve meyve ihracatındaki engelleme hem Türkiye'yi hem de Rusya'yı olumsuz etkiliyor. Rusya'da yaş sebze ve meyve fiyatları artarken, bunun enflasyonu da körüklemesi bekleniyor. Rusya'nın fiili ambargosu, Türk ihracatçıları daha şimdiden milyonlarca dolar zarara uğrattı. İhraçat sezonunun en yoğun dönemini yaşayan yaş sebze ve meyve sektörü, iki ülke arasındaki krizden daha çok olumsuz etkileniyor.

Rusya ile Türkiye arasındaki tarım ticareti

Tarım dışı ticaretinde Türkiye ile Rusya iki önemli partner. Türkiye'den Rusya'ya ihraç edilen birçok tarım ürünü olduğu gibi, bu ülkeden Türkiye'ye ithal edilen bir çok tarım ürünü var. Özellikle iki yıldan bu yana Rusya ile Avrupa Birliği arasında yaşanan ekonomik yaptırımlar ve Rusya'nın AB ülkelerine yönelik gıda ambargosu, Türkiye'nin konumunu bu ülkede daha da güçlendirdi. Ancak Rusya ile yaşanan uçak düşürme krizi, Türkiye'yi de benzer yaptırımlarla karşı karşıya bıraktı. Türkiye bu yaptırımlara aynı sertlikte yanıt vermesi durumunda iki ülkenin de ciddi olarak zarara uğraması kaçınılmaz görünüyor.

Dış ticaret hacmi 30-32 milyar dolar

Ekonomi Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki toplam dış ticaret hacmi son 3 yılın ortalaması 32-33 milyar dolar. Türkiye'nin Rusya'ya toplam ihracatı 2012 yılında 6.6 milyar dolar, 2013'te 6.9 milyar dolar ve 2014'te ise 5.9 milyar dolar oldu. Bu ülkeden ithalata ise 2012'de 26.6 milyar dolar, 2013'te 25.5 milyar dolar ve 2014'te ise 25.2 milyar dolar oldu. Bu yılın ilk 9 aylık döneminde ise Türkiye'den Rusya'ya 2.7 milyar dolar ihracat, bu ülkeden 19.3 milyar dolar ithalata gerçekleşti. Rusya'dan ithalattan önemli bölümünü doğalgaz oluşturuyor.

Tarımda en çok ihraç edilen ve ithal edilen ürünler

Tarım ürünleri açısından bakıldığında Türkiye'den Rusya'ya en çok ihraç edilen ürünler arasında turuncuğiller, domates, kayısı, kiraz, seftali, erik, balık, su ürünleri, ayçiçeği tohumu ve yaprak tütün var. Rusya'dan ithal edilen tarım ürünleri ise, buğday, ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu gibi bitkisel yağ sektörüne yönelik yağlı tohumlar, mısır, bitkisel yağların üretiminden arta kalan küspe ve kati atıklar, hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları.

Rusya'nın ihracatı daha yüksek

Ekonomi Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye Rusya Federasyonu'na 2012'de 866 milyon dolar, 2013'te 971 milyon dolar ve 2014'te ise 1 milyar 34 milyon dolar tarım ürünü ihraç etti. Bu ülkeden ise 2012'de 1 milyar 944 milyon dolar, 2013'te 1 milyar 879 milyon dolar ve 2014'te ise 2 milyar 783 milyon dolar tarım ürünü ithal etti. Türkiye ihraç ettiği ürünler

TÜRKİYE'DEN EN ÇOK İHRAÇ EDİLEN ÜRÜNLER

NARENCİYE: Rusya'nın 2014 yılı narenciye ithalatı 1 milyar 474 milyon dolar. Türkiye yüzde 27 pazar payı ile lider konumunda. Türkiye'den Rusya'ya 2014 yılında yapılan narenciye ihracatı 310 milyon dolar. Bu yılın ilk 9 ayında gerçekleştirilen ihracat 100 milyon dolar. Geçen yıl aynı dönemde 95.7 milyon dolarlık ihracat gerçekleşti. Rusya'nın narenciye ithalatında Türkiye'den sonra en çok ihracat yapan ülkeler ise Fas, Mısır, Güney Afrika ve Çin. Türkiye'den ürün alınması durumunda bu pazarlardan ürün temin edecek.

DOMATES: Yıllık 1 milyar 30 milyon dolarlık domates ithal eden Rusya, 2014'te bunun 276 milyon dolarlık kısmını Türkiye'den aldı. Bu yılın ilk 9 aylık döneminde ise Rusya'ya domates ihracatı 219 milyon dolar oldu. Türkiye, Rusya domates pazarında lider konumunda. İthalat yapılan diğer ülkeler ise Çin, Fas, Hollanda ve İspanya.

ÖZMİR: Türkiye'nin Rusya'nın ithalatında pazar lideri olduğu bir başka ürün ise üzüm. Geçen yıl 400 milyon dolarlık ithalatın 128 milyon dolar Türkiye'den yapıldı. Bu yıl ithalatta düşüş var. Geçen yıl ilk 9 aylık dönemde Türkiye'den 79.2 milyon dolarlık üzüm ithalati yapan Rusya Federasyonu, bu yıl aynı dönemde 58.9 milyon dolarlık ithalata gerçekleşti. Üzüm

ithalatında Türkiye'den sonra pazarda Peru, Şili, Hindistan ve Moldova en büyük pazara sahip. Kuru üzümde ise İran, Afganistan ve Şil'den sonra yüzde 19 pay ile Rusya pazarında 4. sırada yer alan Türkiye geçen yıl bu ülkeye 8.6 milyon dolarlık kuru üzüm ihraç etti. Bu yılın ilk 9 ayında ise 2.6 milyon dolarlık ihracat yapıldı.

KURU KAYISI: Rusya'nın kuru kayısı ithalatı deyim yerindeyse Türkiye'nin elinde. Geçen yıl yapılan 18 milyon dolarlık kuru kayısı ithalatının yüzde 88'i yani 171 milyon dolarını Türkiye gerçekleştirdi. Geçen yıl oranla kuru kayısı üretiminin artması ve ihracat fiyatının düşmesi ile Türkiye'nin elde ettiği döviz de azaldı. Rusya geçen yıl ilk 9 ayda Türkiye'den 141 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirenken bu yıl aynı dönemde 6.9 milyon dolarlık kuru kayısı aldı.

FINDIK: Türkiye, dünyanın en büyük fındık üreticisi ve ihracatçısı olarak Rusya pazarında da yüzde 47 pazar payı ile ilk sırada yer alıyor. 2014 verileri ile 53 milyon dolarlık fındık ithal eden Rusya Federasyonu, bunun 31 milyon dolarını Türkiye'den alıyor. Kalanını yüzde 47'sini Azerbaycan ve yüzde 5'ini Gürcistan'dan alıyor. Bu yılın ilk 9 ayında Türkiye'den gerçekleştirilen fındık ithalatı 23.4 milyon dolar.

TÜTÜN: Rusya'nın yıllık tütün ithalatı 1 milyar 33 milyon dolar. Türkiye'nin bu ülkeye tütün ihracatı ise 2014 verileri ile 35 milyon dolar. 2013 yılına göre Rusya'nın tütün ithalatı yüzde 10 azalırken, aynı dönemde Türkiye bu ülkeye tütün ihracatında yüzde 11 artış sağladı. Bu yılın ilk 9 aylık döneminde 26.2 milyon dolarlık tütün ihraç edildi. Türkiye tütünde Rusya pazarında Brezilya, Hindistan, ABD ve Malavi'den sonra yüzde 5 pazar payı ile 5.sıradadır. Rusya Amerika'ya tütünde yüzde 5 gümrük vergisi uygularken, Türkiye ve diğer 3 ülke yüzde 3.75 oranında gümrük vergisi uyguluyor.

KANALİTİ: Rusya'nın 2014 yılında gerçekleştirdiği 791 milyon dolarlık kanalıti ithalatının 23 milyon doları Türkiye'den yapıldı. Brezilya, Beyaz Rusya, ABD ve Arjantin'den sonra Türkiye pazarda 5.sıradadır.

KESME ÇİÇEK: Ülkenin kesme çiçek ithalatı 2014 yılında 609 milyon dolar olurken, Türkiye sadece 2.5 milyon dolarlık pay alabildi. Kesme çiçek ithalatında Türkiye ilk 5 ülke arasında değil.

RUSYA'DAN EN ÇOK İTHAL EDİLEN ÜRÜNLER HUBUBAT VE YAĞLI TOHUMLAR:

Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı tarım ürünlerinin çok büyük bölümünü buğday ve yağlı tohumlar oluşturuyor. Bu ülkeden 2010'de 726 milyon dolar, 2013'te 729 milyon dolar ve 2014'te 1 milyar 156 milyon dolarlık buğday ithal edildi. Özellikle Türkiye'de kuraklığın yaşandığı yıllarda buğday ithalatı yükseliyor. Rusya ile yaşanan kriz devam etmesi durumunda Türkiye'nin buğday alımına başta Ukrayna olmak üzere diğer ülkelere yönlendirilmesi bekleniliyor.

Rusya'dan en çok ithal edilen bir diğer tarım ürünü ise yağlı tohumlar. Ayçiçeği, mısır, aspir gibi yağlı tohumların yanı sıra, bu ürünlerin işlenmesinden elde edilen küspe, melas ve atıklar ithal ediliyor. Türkiye, geçen yıl ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları için Rusya Federasyonu'na 875 milyon dolar ödedi. Mısır ithalatı ise 2013'te 248 milyon dolar olurken geçen yıl 208 milyon dolar oldu.

Krizin faturasını Rus tüketicisi ödeyecek

Türkiye'den ihraç edilen ancak gümrüğe, limanlarda, bekletilerek Rusya'ya girisine izin verilmeyen yaş sebze ve meyve başta olmak üzere gıda ürünleri kapılarında bekletiliyor. Türkiye'den ihraç edilen ürünlerin Rusya'ya girişinin engellenmesinin faturasını tüketiciler ödeyecek. Rus uzmanlar göre, gıda fiyatlarının yakın zamanda yüzde 15 ile yüzde 25 oranında artması bekleniyor. Bu artış ülkedeki enflasyonu da artıracağı için toplumun her kesimi bu faturayı ödemek zorunda kalacak.

Türkiye'nin Rusya'ya ihracatında başlıca tarım ürünleri (Milyon \$)

ÜRÜN	2012	2013	2014
Turuncuğiller (taze/kurutulmuş)	263	297	310
Domates (taze/soğutulmuş)	255	275	276
Üzümler (taze/kurutulmuş)	113	124	137
Diğer meyveler (taze)	44	64	54
Hiyarlar ve kornişonlar (taze/soğutulmuş)	39	35	51
Kayısı, kiraz, seftali, erik ve çakal eriği (taze)	48	47	50
Baklıklar (taze veya soğutulmuş)	19	28	48
Ayçiçeği tohumu	29	38	38
Diğer kabuklu meyveler (taze/kuru) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	28	31	35
Yaprak tütün ve tütün döktürmeleri	28	32	35

Türkiye'nin Rusya'dan ithalatında başlıca tarım ürünleri (Milyon \$)

ÜRÜN	2012	2013	2014
Buğday ve mahlut	726	729	1.156
Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	644	548	875
Mısır	136	248	208
Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' haric) arta kalan küspe ve kati atıklar Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	134	95	130
Şeker ekstraksiyonundan veya rafınajından elde edilen melaslar	75	80	100
Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	36	31	59
Nisastacılık, seker pancarı, seker ve içki sanayinin artık ve posaları	0	26	51
Arpa	31	49	49
Pirinç	0,9	10	49
Ayçiçeği tohumu	23	18	38
Rep veya kolza tohumları	138	20	34
	0	25	34

Kaynak: TradeMap

en az 2 kati kadar tarım ürününü Rusya'dan ithal ediyor.

Yaş sebze ve meyvedeki zarar 150 milyon dolar

Rusya'ya girişi engellenen ve bozulma riski çok yüksek 190 bin ton civarında yaş sebze ve meyve olduğu tahmin ediliyor. Bunun değeri ise 150 milyon dolar olarak hesaplanıyor.

Türkiye Yaş Meyve ve Sebze Sektör Kurulu Başkanı Ali Kavak'ın açıklamasına göre Türkiye'den Rusya'ya ihraç edilecek ancak liman, gümrük kapısı ve depolarda bekleyen toplam 190 bin ton yaş sebze ve meyve var. Bu ürünlerin ekonomik değeri ise 150 milyon dolar. Bozulma ve çürüme riski yüksek olan bu ürünlerin Rusya pazarına sokulmaması nedeniyle ihra-

catçılar endişeli. Ayrıca bu ürünlerin Rusya'ya girişinin engellenmesi nedeniyle bu ülkede yaş meyve ve sebze fiyatları yükseliyor. Rusya'ya ihraç edilmeyen ürünlerin iç piyasaya verilmesi Türkiye'de yaş sebze ve meyve fiyatlarında ciddi düşüşe yol açması bekleniyor. Ancak bu düşüş tüketiciye yansımadağı gibi, kaç koşulları bahane edilerek fiyat artırdı.